

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2023. gada 31. janvārī
(OR. en)

5871/23

COH 8
SOC 58
AGRISTR 5
PECHE 30
CADREFIN 9
POLGEN 7

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2023. gada 30. janvāris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2023) 39 final
Temats:	KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI Eiropas strukturālie un investīciju fondi 2022. gada kopsavilkuma ziņojums par programmu gada īstenošanas ziņojumiem 2014.– 2020. gada īstenošanas periodā

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2023) 39 *final*.

Pielikumā: COM(2023) 39 *final*

Briselē, 30.1.2023.
COM(2023) 39 final

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

**Eiropas strukturālie un investīciju fondi
2022. gada kopsavilkuma ziņojums par programmu gada īstenošanas ziņojumiem
2014.–2020. gada īstenošanas periodā**

{SWD(2023) 22 final}

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

Eiropas strukturālie un investīciju fondi

2022. gada kopsavilkuma ziņojums par programmu gada īstenošanas ziņojumiem 2014.–2020. gada īstenošanas periodā

1. IEVADS

Eiropas sabiedrību 2021. gadā turpināja ietekmēt sabiedrības veselības krīze. Cits citam sekojušie Covid-19 viļņi bija pārbaudījums mūsu ekonomikas noturībai. Tomēr Eiropas strukturālie un investīciju fondi (ESI fondi), neskatoties uz saspringtajiem apstākļiem, joprojām sniedza atbalstu cilvēkiem, uzņēmumiem un reģionālajām iestādēm. Tas savukārt palīdzēja mīkstināt gan veselības krīzes, gan ekonomikas krīzes triecienus.

Kaut arī ESI fondi kalpo kā balsts publiskajām un privātajām investīcijām un ilgtermiņa projektiem, veselības krīzes laikā ieviestie elastības pasākumi ļāva sniegt atbalstu cilvēkiem, uzņēmumiem un reģionu iestādēm, tādējādi palīdzot tām pārvarēt Covid-19 pandēmijas sekas. Atbalsta pasākumi bija vērsti uz izdevumu palielināšanu veselības aprūpei, saīsinātā darbalaika shēmām un MVU apgrozāmajiem līdzekļiem.

ESI fondi, kas ir lielākie investīciju instrumenti 2014.–2020. gada daudzgadu finanšu shēmā (ES budžetā), atbalsta Eiropas reģionu teritoriālo, ekonomisko un sociālo kohēziju, kā arī to noturību un atveseļošanu pēc pēdējo gadu krīzes. Tie ir šādi:

- Eiropas Reģionālās attīstības fonds (ERAF),
- Eiropas Sociālais fonds (ESF),
- Kohēzijas fonds,
- Eiropas Lauksaimniecības fonds lauku attīstībai (ELFLA),
- Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fonds (EJZF).

ESI fondiem ir 10 gadu īstenošanas periods¹, no kuriem 2021. gads bija astotais gads. Šajā ziņojumā, kas prasīts Regulas (ES) Nr. 1303/2013 53. pantā, izklāstītas izmaiņas ESI fondu finansiālajā īstenošanā līdz 2021. gada beigām². Tajā izklāstīti kumulatīvie sasniegumi 2014.–2020. gada plānošanas periodā, par kuriem ziņojušas dalībvalstis, kā arī sniegts sākotnējais ieskaits ESI fondu programmu darbībā saistībā ar Covid-19 pandēmijas pārvarēšanu.

Kopējais investīciju apjoms 2021. gada beigās bija 731 miljards EUR, no kuriem 535 miljardi EUR bija ES finansējums. Kopējais plānotais budžets palielinājās par gandrīz 90 miljardiem EUR, galvenokārt pateicoties papildu resursiem, kas pieejami saskaņā ar iniciatīvu Atveseļošanas palīdzība kohēzijai un Eiropas teritorijām (*REACT-EU*), lai cīnītos pret Covid-19 pandēmiju, kā arī paplašinātam kopējās lauksaimniecības

¹ Ar [Regulu \(ES\) Nr. 2020/2220](#) par diviem gadiem tika pagarināts pašreizējais Eiropas Lauksaimniecības fonda lauku attīstībai īstenošanas periods, lai ļautu dalībvalstīm un Komisijai sagatavot visus elementus, kas vajadzīgi, lai piemērotu jauno kopējās lauksaimniecības politikas tiesisko regulējumu un attiecīgos stratēģiskos plānus.

² Pieejamie dati liecina arī par daļēju progresu finansiālajā īstenošanā līdz 2022. gada 30. septembrim.

politikas budžetam. Līdzekļi ir paredzēti būtiskiem politikas mērķiem Eiropas nākotnei, tostarp:

- gudras, ilgtspējīgas un integrējošas izaugsmes palielināšanai,
- valsts pārvaldes institucionālo spēju nostiprināšanai,
- teritoriālās un pilsētu attīstības un teritoriālās sadarbības (*Interreg*) pastiprināšanai.

Līdz 2021. gada beigām dalībvalstis jau bija saņēmušas vairāk nekā 64 % no kohēzijas politikas fondu līdzekļiem. Absolūtos skaitļos 2021. gadā izmaksātie 66 miljardi EUR ir augstākais Komisijas veikto ikgadējo maksājumu līmenis visā 2014.–2020. gada finansēšanas ciklā. Saskaņā ar jaunākajiem pieejamajiem finansiālajiem datiem Komisija 2022. gada oktobra beigās kohēzijas politikas programmām 2014.–2020. gadam ir izmaksājusi 297 miljardus EUR, kas ir aptuveni 74 % no plānotajiem līdzekļiem, un vēl ir jāizmaksā 104 miljardi EUR.

Laikposmā no 2014. līdz 2020. gadam ESI fondu ieguldījums bijis šāds:

- atbalsts vairāk nekā četriem miljoniem uzņēmumu;
- vairāk nekā 310 000 jaunu darba vietu radīšana dažādos ES reģionos;
- uzlabota energoefektivitāte 460 000 mājāsaimniecību;
- no atjaunīgajiem energoresursiem iegūtās enerģijas ražošanas jaudas palielināšana par vairāk nekā 3600 MW (līdzvērtīgi aptuveni 1800 vējtrīnām);
- publiskā sektora ēku ikgadējais primārās enerģijas patēriņš samazināts par 2,6 teravatstundām gadā (līdzvērtīgi elektroenerģijas apjomam, ko vienā gadā patērē ap 720 000 mājāsaimniecību);
- vēl 500 000 enerģijas lietotāju pieslēgšana viedajiem elektrotīkliem;
- palīdzības sniegšana 55,2 miljoniem cilvēku, īstenojot nodarbinātības, sociālās iekļaušanas vai izglītības pasākumus;
- atbalsts vairāk nekā 2,3 miljoniem projektu lauksaimniecības nozarē un lauku apvidos;
- vairāk nekā 44 000 darba vietu saglabāšana un vairāk nekā 6000 jaunu darba vietu radīšana zvejniecības un akvakultūras nozarē.

Informācija, kuru dalībvalstis paziņoja par ESI fondu programmu īstenošanu 2021. gadā, ir tikai konstatējums, kas gūts ļoti dinamiskā situācijā. Programmās turpina izmantot ES finansējumu, lai novērstu pandēmijas ietekmi, vienlaikus īstenojot sākotnējos stratēģiskos mērķus, lai gan krasi atšķirīgā kontekstā. ES valstis izmantoja papildu elastību, ko nodrošināja investīciju iniciatīvas reaģēšanai uz koronavīrusu (*CRII* un *CRII+*), kā arī papildu līdzekļus, kas bija pieejami, izmantojot *NextGenerationEU* atveseļošanas paketi, tostarp Atveseļošanas un noturības mehānismu un *REACT-EU*.

Krievijas iebrukums Ukrainā 2022. gadā vēl vairāk ietekmēja programmu īstenošanu. Ar Komisijas atbalstu dalībvalstis ir piemērojušas savas programmas, lai pielāgotos strauji mainīgajai videi un risinātu jaunās problēmas. Iniciatīva par kohēzijas rīcību bēgļu atbalstam Eiropā (*CARE*), ko Komisija ierosināja 2022. gada martā un pieņēma 2022. gada aprīlī, nodrošināja papildu elastību kohēzijas politikas finansējumam, lai atbalstītu dalībvalstis, kas uzņem cilvēkus, kuri bēg no Krievijas agresijas kara pret Ukrainu. Cieši sadarbojoties ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām un vietējām iestādēm, ESI fondi atbalstīja tūlītējus palīdzības pasākumus bēgļu mājokļu un veselības aprūpes jautājumā. Tie arī atbalstīja ilgtermiņa integrāciju nodarbinātības, izglītības un sociālās iekļaušanas jomās, tostarp apmācības, valodu kursus, konsultācijas,

padomdošanu, psiholoģisko atbalstu, juridisko atbalstu un piekļuvi tādiem pakalpojumiem kā bērnu aprūpe, veselības aprūpe un sociālie pakalpojumi.

Krievijas iebrukums Ukrainā ir ne vien izraisījis nepieredzētu pārvietoto personu pieplūdumu, bet arī paaugstinājis preču cenu, tostarp enerģijas un pārtikas cenu, pieaugumu, radījis jaunus piegādes ķēdes šķēršļus un izraisījis traucējumus darba tirgū. Kohēzijas fondi turpināja atbalstīt dalībvalstis šo problēmu risināšanā, nodrošinot kohēzijas politikas investīciju īstenošanai maksimālu elastību ar iniciatīvas papildinājumu *Flexible Assistance to Territories (FAST-CARE)*, ko Komisija ierosināja 2022. gada jūnijā un pieņēma 2022. gada oktobrī. *FAST-CARE* ietver šādas izmaiņas abos plānošanas periodos (2014.–2020. gadam un 2021.–2027. gadam): i) administratīvie vienkāršojumi, ii) lielāka elastība, lai savstarpēji aizstātu trīs kohēzijas politikas fondus un finansētu jau pabeigtus projektus, un iii) papildu likviditāte, palielinot *REACT-EU* sniegto priekšfinansējumu un sniedzot iespēju pieprasīt, lai izmaksas 100 % apmērā segtu no ES budžeta bez valsts budžeta līdzfinansējuma.

Komisija arī palīdzēja risināt pašreizējo enerģētikas krīzi – ar mērķētiem grozījumiem 2014.–2020. gada kohēzijas politikā ar nosaukumu “Atbalsts enerģijai par pieņemamu cenu” (SAFE) “REPowerEU” likumdošanas sarunu kontekstā. Eiropas Parlaments un Padome 2022. gada 14. decembrī panāca politisku vienošanos par “REPowerEU”, ieskaitot SAFE, kas ļaus dalībvalstīm līdz 10 % 2014.–2020. gada kohēzijas politikas piešķiruma izmantot, lai ar 100 % ES līdzfinansējumu atbalstītu neaizsargātas māsaimniecības un MVU, kurus īpaši skar enerģijas cenu pieaugums, kā arī saīsinātu darba laiku un līdzvērtīgas shēmas.

2. PĀRSKATS PAR ĪSTENOŠANU

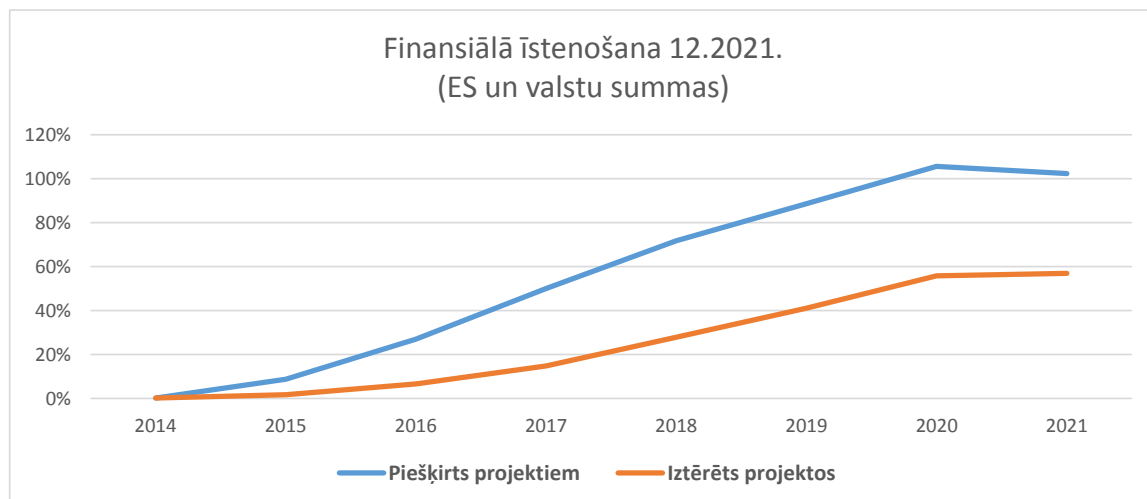
2.1. Finansiālā īstenošana³

**731 miljarda EUR
investīcijas ES
reģionos**

No piecu ESI fondu līdzekļiem 2014.–2020. gada budžeta plānošanas periodā tika piešķirts finansējums 535 miljardu EUR apmērā. Šie fondi, kurus papildināja valsts līdzfinansējums, īstenoja kopējās 731 miljarda EUR investīcijas (ieskaitot *REACT-EU* resursus, kā arī kopējās lauksaimniecības politikas otrā pīlāra paplašinājumu). Par izmaksām, kas rodas projektu atbalsta saņēmējiem, līdzfinansējumu no ESI fondiem var saņemt līdz 2023. gada beigām⁴.

³ Informācija par finansiālo īstenošanu sadalījumā pa fondiem un dalībvalstīm ir norādīta pielikumos.

⁴ ELFLA gadījumā par izmaksām var saņemt līdzfinansējumu līdz 2025. gada beigām.

To **projektu** kopējās izmaksas, kurus dalībvalstis **atlasījušas** atbalsta saņemšanai no ESI fondiem līdz 2021. gada beigām, ir 746 miljardi EUR, kas atbilst 102 % no kopējā piešķiruma⁵. Tālāk redzamajā grafikā ir attēlota projektu atlases un projektu maksājumu tendence īstenošanas ciklā relatīvā izteiksmē.

2021. gada beigās dalībvalstīm kopumā tika izmaksāti 252 miljardi EUR (64 % no ES plānotās summas visā kohēzijas politikas periodā). Ņemot vērā gan programmu augsto brieduma pakāpi, gan elastību, kas nodrošināta krīzes pārvarēšanai, tostarp 100 % ES finansējumu, 2021. gadā acīmredzami pieauga programmām veiktie ES maksājumi. Iepriekšējo plānošanas periodu pieredze liecina, ka tēriņu temps turpinās paātrināties līdz programmu slēgšanai. 2021. gadā tika atceltas saistības 65 miljonu EUR apmērā⁽⁶⁾.

Attiecībā uz kohēzijas politiku 2022. gada septembra finanšu dati apliecina, ka izdevumi joprojām ir lieli. Desmit mēnešos ziņots par papildu tēriņiem 45 miljardu EUR apmērā, palielinot maksājumus līdz 74 % no plānotā apjoma. Ņemot vērā to, ka, tuvojoties finanšu gada beigām, valstu pārvaldes iestādes mēdz Komisijai iesniegt atmaksas pieprasījumus, šis skaitlis 2022. gada atlikušajos mēnešos vēl palielināsies.

2.2. ESI fondu galvenie sasniegumi

2014.–2020. gada tiesiskajā regulējumā ir iekļauti kopēji rādītāji attiecībā uz katru ES fondu, kas ļauj Komisijai katru gadu apkopotā veidā ES uzraudzīt investīciju darbību, iznākumus un rezultātus.

Galvenie šo projektu kumulatīvie izpildes rādītāji, par kuriem dalībvalstis paziņoja līdz 2021. gada beigām, bija šādi:

- ar ESI fondu finansētiem projektiem tika atbalstīti 4 miljoni uzņēmumu⁷;
- ar ERAF atbalstu tika radīts 310 000 jaunu darba vietu;

⁵ Šis nelielais piešķiruma pārsniegums veido rezervi gadījumam, kad daži projekti īstenošanas laikā neizdodas vai kļūst pieejami papildu naudas līdzekļi, tādējādi nodrošinot optimālu līdzekļu apguvi.

⁶ Šis skaitlis ietver atceltās ERAF un KF saistības 17 miljonu EUR apmērā, atceltās ESF saistības 16 miljonu EUR apmērā un atceltās EJZF saistības 32 miljonu EUR apmērā. 2021. gadā netika atceltas saistības attiecībā uz ELFLA.

⁷ No visiem ESI fondiem atbalsts tiek piešķirts uzņēmumiem. ar projektiem tika atbalstīti 2 miljoni uzņēmumu no ERAF līdzekļiem, 1,7 miljoni mikrouzņēmumu, mazo un vidējo uzņēmumu no ESF līdzekļiem un 390 000 lauku uzņēmumu no ELFLA līdzekļiem.

- uzstādīta atjaunīgo energoresursu papildu ražošanas jauda 3600 MW apmērā (līdzvērtīgi aptuveni 1800 vēja turbīnām);
- samazināts publiskā sektora ēku ikgadējais primārās enerģijas patēriņš par 2,6 teravatstundām gadā (līdzvērtīgi elektroenerģijas apjomam, ko patērē aptuveni 720 000 mājsaimniecību visa gada garumā);
- 500 000 enerģijas lietotāju pieslēgti viedajiem elektrotīkliem;
- 55,2 miljoni dalībnieku saņēma palīdzību no projektiem, kurus atbalsta ESF un Jaunatnes nodarbinātības iniciatīva (JNI);
- 8,8 miljoni dalībnieku ieguva kvalifikāciju, pateicoties ESF atbalstam;
- 2,3 miljoni projektu ir atbalstīti ar mērķi palīdzēt lauksaimniecības nozarei un lauku uzņēmumiem kļūt konkurētspējīgākiem un radīt un saglabāt darba vietas lauku apvidos;
- 34 miljoni hektāru lauksaimniecības zemes jeb 19,5 % no izmantotās lauksaimniecības zemes platības atlasīti zemes apsaimniekošanas atbalsta saņemšanai, lai labāk aizsargātu bioloģisko daudzveidību;
- 64 % no kopējā lauku iedzīvotāju skaita (184,8 miljoniem) gūst labumu no vairāk nekā 3650 *LEADER* vietējo rīcības grupu darbības; šīs grupas īsteno vietējas attīstības stratēģijas, ko atbalsta ELFLA.

2.3. Reakcija uz Covid-19 pandēmiju

**Ieplūdināti
39,6 miljardi EUR
pandēmijas
apkarošanai un
papildu elastībai**

Visā 2021. gadā Eiropas sabiedrību pāršalca secīgi vīrusu paveidu viļņi. Valstu, reģionālās un vietējās iestādes bija vistiešāk iesaistītas cīņā pret kaitējumu, kas nodarīts kopienām un ekonomikai.

Reaģējot uz Covid-19 pandēmiju, ES ir pieņēmusi līdz šim lielāko atveseļošanas pasākumu kopumu, lai pēc krīzes pārvarēšanas kļūtu noturīgāka un lai atbalstītu Eiropas digitālo un zaļo pārkārtošanos, kas tiek finansēta

saskaņā ar *NextGenerationEU*.

Iniciatīva Atveseļošanas palīdzība kohēzijai un Eiropas teritorijām (*REACT-EU*) ar jauniem resursiem 50,6 miljardu EUR apmērā atbalstīja krīzes pārvarēšanas pasākumus atbilstīgi 2014.–2020. gada struktūrfondiem.

REACT-EU bija pirmais instruments, kas tika izmantots saskaņā ar *NextGenerationEU* — tā pirmais maksājums tika veikts 2021. gada 28. jūnijā. Finansējums tika sadalīts divās daļās: lielākā daļa bija pieejama plānošanai 2021. gadā (39,6 miljardi EUR), savukārt atlikums — 2022. gadā (10,8 miljardi EUR). Komisija rīkojās ātri, lai savlaicīgi darītu pieejamus līdzekļus pandēmijas apkarošanai un ekonomikas atbalstam. Tikai 3 mēnešu laikā pēc *REACT-ES* regulas⁸ pieņemšanas

⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2020/2221 (2020. gada 23. decembris), ar ko Regulu (ES) Nr. 1303/2013 groza attiecībā uz ārkārtas papildu resursiem un īstenošanas kārtību mērķim “Investīcijas izaugsmei un nodarbinātībai”, lai palīdzētu veicināt ar Covid-19 pandēmiju saistītās

Komisija apstiprināja vairāk nekā 90 % no 2021. gadā pieejamajiem līdzekļiem, tādējādi vadošajām iestādēm bija iespēja sākt izmantot pieejamos papildu resursus.

Finansējumu saņēma medicīnas iestādes, pētnieki, uzņēmumu īpašnieki, darbinieki un neaizsargātas personas. No 2022. gada oktobra 7,1 miljards EUR ir piešķirts zaļajām investīcijām (no tiem 6,1 miljards EUR — klimatrīcībai), 3,1 miljards EUR — digitālajai ekonomikai, 8 miljardi EUR — uzņēmumiem un uzņēmējdarbības atbalstam, 7,1 miljards EUR — veselības nozarei un 10 miljardi EUR — darba tirgus pasākumiem.

Galvenās vērtības, kas iekļautas valstu ziņojumos par īpašiem rādītājiem saistībā ar Covid-19, tostarp pirmreizējo ieguldījumu *REACT-EU* atbalstam, liecina par šādiem provizoriskajiem sasniegumiem, kas gūti līdz 2021. gada beigām⁹:

- attiecībā uz Covid-19 rādītājiem ar veselības aprūpi saistīto izdevumu ziņā tika ziņots, ka līdz 2021. gada beigām 42 % no kopējiem plānotajiem 3,7 miljardiem EUR tika izmantoti izdevumos;
- galvenie ar Covid-19 saistītie īpašie rādītāji attiecībā uz iznākumiem saistībā ar veselības aprūpi liecina par augstu izpildes līmeni:
 - dalībvalstu programmās bija noteikts mērķis iegādāties 3,4 miljardus individuālo aizsardzības līdzekļu vienību, un tika ziņots, ka mērķis sasniegts par 84 %;
 - bija noteikts mērķis iegādāties 13 000 jaunus ventilējamus aparātus, un tika ziņots, ka vairāk nekā 11 000 ventilējamo aparātu (84 %) iegāde jau tika izpildīta;
- bija noteikts mērķis piešķirt ārkārtas atbalstu 12,4 miljardu EUR apmērā MVU apgrozāmajam kapitālam (dotāciju un izdevumu veidā), un tika ziņots, ka jau ir izpildīti 70 % no šā mērķa sasniegšanai nepieciešamā. Tika ziņots, ka līdz 2021. gada beigām mērķis atbalstīt vairāk nekā 1 miljonu MVU ar apgrozāmo kapitālu ir sasniegts par 78 % jeb tika atbalstīti aptuveni 805 000 uzņēmumu.

Kohēzijas politikā ESF ir galvenais avots sociālo pakalpojumu atbalstam, nodarbinātības saglabāšanai un atbalsta sniegšanai neaizsargātām grupām saskaņā ar Eiropas sociālo tiesību pīlāra rīcības plānu. Tas darīts, veicinot, piemēram, kompensējot saīsinātu darbalaiku, nodrošinot papildu atalgojumu veselības aprūpes darbiniekiem, sniedzot IT aprīkojumu, aizsardzības līdzekļus un pakalpojumus neaizsargātām grupām.

Saskaņā ar ELFLA izveidotais pasākums, ar ko sniedz pagaidu likviditātes atbalstu lauksaimniekiem un lauku uzņēmumiem, kurus īpaši skārusi Covid-19 krīze, tika īstenots vairāk nekā 40 valstu vai reģionālajās lauku attīstības programmās 14 dalībvalstīs par plānoto kopējo publisko izdevumu summu 1 miljarda EUR apmērā (ieskaitot valsts līdzfinansējumu). Līdz 2021. gada beigām bija īstenoti 90 % no pasākumam piešķirtajiem 700 miljoniem EUR (par plānoto kopējo publisko izdevumu summu 1 miljarda EUR apmērā, ieskaitot valsts līdzfinansējumu), tādējādi atbalstu saņēma vairāk nekā 560 000 saimniecību un 6500 MVU. 92 % no šiem izdevumiem tika lauksaimniekiem.

krīzes seku pārvarēšanu un sagatavoties zaļai, digitālai un noturīgai ekonomikas atveseļošanai (*REACT-EU*) (OV L 437, 28.12.2020., 30. lpp.).

⁹ Šī informācija ir pieejama kohēzijas atvērto datu platformas [Covid-19 infopanelī](#).

EJZF ieviesa ārkārtas atbalstu, ar ko kompensē zvejas darbību pagaidu pārtraukšanu un ražošanas un apstrādes apturēšanu vai samazināšanu pandēmijas kontekstā. Covid-19 pandēmijas ietekmes mazināšanai no EJZF finansējuma tika piešķirti 189 miljoni EUR, no kuriem puse tika piešķirta zvejas darbību pagaidu pārtraukšanai. Tas atbilst 3,8 % no kopējā EJZF finansējuma, kas piešķirts 2021. gada beigās.

Piemēri – projekti, kas finansēti no ESI fondu līdzekļiem un sniedz ieguldījumu, reaģējot uz Covid-19 krīzi

Grieķijā ar ESF atbalstu pieņēma darbā veselības aprūpes speciālistus, tostarp ārstus, medicīnas māsas un citus darbiniekus, kas sniedz veselības aprūpes pakalpojumus un kuriem ir izšķirīga nozīme veselības aprūpes iestāžu struktūrā, sagatavotībā un noturībā. Lai novērstu personāla trūkumu, kas skar Grieķijas veselības aprūpes pakalpojumus, projekts koncentrējās uz to darbinieku skaita palielināšanu, kas iesaistīti potenciālo Covid-19 gadījumu skrīningā, agrīnā atklāšanā un pārvaldībā, kā arī to cilvēku aprūpē, kuri slimo ar hroniskām vai akūtām slimībām, kas nav saistītas ar Covid-19.

Uzņēmums [*Delvert Mécanique*](#), kas atrodas Francijas Jaunakvitānijas reģionā, saņēma finansiālu atbalstu ražošanas modernizācijai. Šo uzņēmumu, kas ražo sagataves rūpniecības, aizsardzības, dzelzceļa un automobiļu sporta tirgiem, smagi skāra veselības krīze. ERAF atbalsts palīdz paaugstināt uzņēmuma ražīgumu un nākamo 3 gadu laikā palielināt apgrozījumu par 20 %, kā arī piesaistīt jaunus darbiniekus.

Austrijā *REACT-EU* fondu atbalstu saņēma uzņēmums [*Kioto Solar*](#), kas atrodas Karintijā. ERAF ieguldīja 1,4 miljonus EUR, lai iegādātos iekārtas jaunai ražošanas līnijai, ar ko paredzēts ražot ēku fasādēs integrējamus fotoelektriskos moduļus. Šie inovatīvie, viedie un estētiskie moduļi pārveido ēkas par īstām saules elektrostacijām. Ar jauno ražošanas līniju uzņēmums savās telpās Sanktfeitē var automatizēti ražot fotoelektriskos moduļus ar divējādu lietojumu (ziemas dārzam, fasādei, auto nojumei, jumta segumam utt.).

ERAF ieguldīja 8 miljonus EUR Francijas tālākajā Reinjonas reģionā, lai palīdzētu tūrisma uzņēmumiem saglabāt un pakāpeniski atsākt darbību. Tas izpaudās kā vienotas likmes atbalsts MVU apgrozāmajam kapitālam, kas palīdzēja samazināt Covid-19 uzliesmojuma izraisītās negatīvās sekas, kas ļoti smagi skāra reģionu. Šīs shēmas ieviešanai pirmo reizi tika izmantota īpaša digitālā platforma, tādējādi samazinot birokrātiju līdz minimumam.

Covid-19 pandēmija ieviesa būtiskas izmaiņas Lietuvas finanšu tirgū un ekonomikā. Covid-19 ekonomikas krīzes dēļ tikai 15 % lauksaimniecības uzņēmumu varēja segt īstermiņa saistības ar saviem līdzekļiem. Ar ELFLA atbalstu tika izveidots finanšu instruments, kas sniedz mazajām saimniecībām un jaunajiem lauksaimniekiem preferenciālus aizdevumus līdz 200 000 EUR apgrozāmajiem līdzekļiem un/vai investīcijām. Līdz 2022. gada septembrim tika iesniegti aizdevuma pieteikumi 2,7 miljonu EUR vērtībā.

3. ĪSTENOŠANA GALVENAJĀS TEMATISKAJĀS JOMĀS

Nākamajās iedaļās ir sniegts pārskats par ESI fondu sasniegumiem galvenajās politikas jomās atbilstīgi dalībvalstu ziņojumiem 2021. gada beigās.

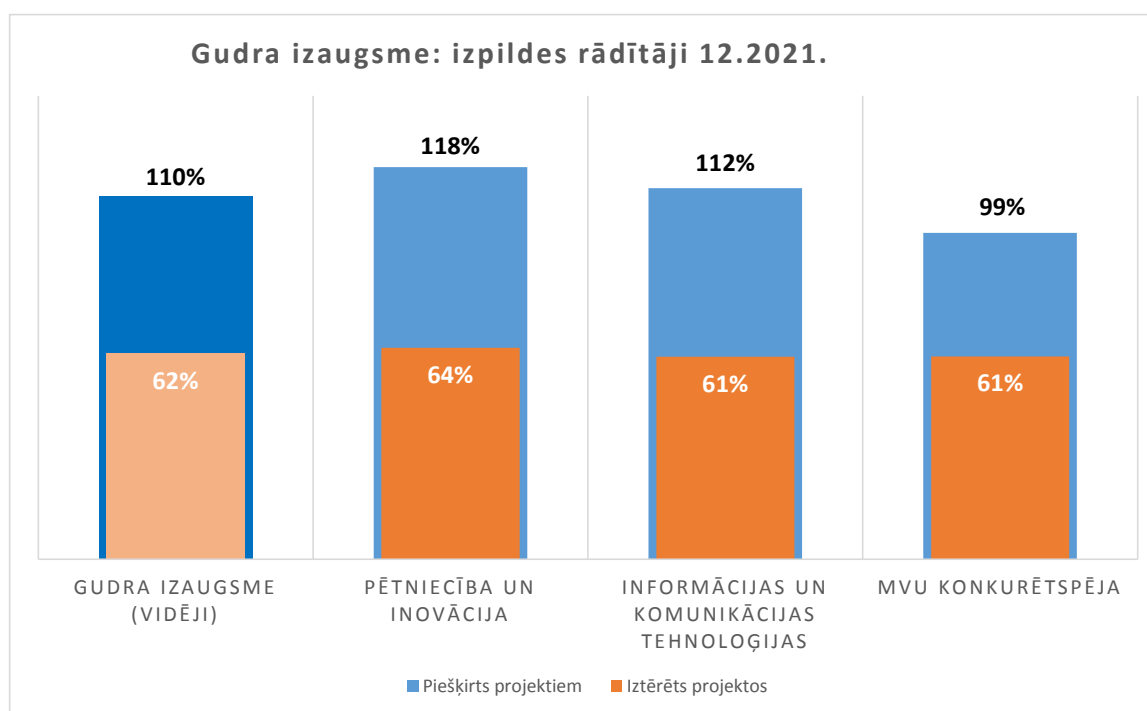
3.1. Gudra izaugsme

212 miljardi EUR

Investīcijas gudrai izaugsmei veido aptuveni 29 % no kopējā ESI finansējuma. Vairāk nekā 212 miljardi EUR ir piešķirti 3 gudras izaugsmes mērķiem: pētniecībai un inovācijai (70 miljardi EUR), informācijas un komunikācijas tehnoloģijām (18 miljardi EUR) un MVU konkurētspējai (124 miljardi EUR)¹⁰.

gudrai izaugsmei

Līdz 2021. gada beigām dalībvalstis bija piešķirušas 225 miljardus EUR jeb 110 %¹¹ no kopējā pieejamā finansējuma projektiem, kas paredzēti šiem 3 mērķiem (tālāk diagrammā “*piešķirts projektiem*”), un 131 miljards EUR, kas atbilst 62 % no piešķiruma, jau bija izmaksāti projektu atbalsta saņēmējiem (“*iztērēts projektos*”). Tas nozīmē pieaugumu par astoņiem procentpunktiem salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu un liecina, ka ESI fondi tiek tērēti labā tempā. Nākamajā grafiskajā attēlā ir sniegts sīkāks izpildes rādītāju sadalījums katram no trim mērķiem, kā arī gudras izaugsmes grupai atbilstīgs vidējais rādītājs.

Ir svarīgi izmantot ESI fondus pētniecības un inovācijas veicināšanai, lai palīdzētu dalībvalstīm un reģioniem radīt apstākļus, kas nepieciešami inovācijai, pētniecībai un attīstībai. Inovācijas atbalstīšana ar pārdomātām specializācijas stratēģijām ir ārkārtīgi būtiska daudzās Savienības prioritātēs, jo īpaši Eiropas zaļajā kursā, tādās ekonomikas radīšanā, kas darbojas cilvēku labā, un digitālajam laikmetam gatavas Eiropas veidošanā.

Līdz 2021. gada beigām tika reģistrēti būtiski sasniegumi **pētniecības un inovācijas** jomā. Piemēram, pateicoties ES atbalstam, vairāk nekā 60 000 uzņēmumu sadarbojās ar pētniecības iestādēm (94 % no mērķa) un aptuveni 30 000 uzņēmumu ieviesa tirgū jaunus produktus (95 % no mērķa).

¹⁰ Galvenajām politikas jomām paredzētās kopsummas pārsniedz 1.1. pielikumā ietvertās konkrētās summas pa tematiskajiem mērķiem. Tas saistīts ar ieguldījumu pārdali, par ko tika ziņots sadaļā “vairāku tematu mērķi”.

¹¹ Atlasītā summa ir lielāka par plānoto, lai nodrošinātu labāku apgūšanu gadījumā, ja daži projekti īstenošanas laikā neizdodas vai ja kļūst pieejami papildu naudas līdzekļi.

ESI fondi sniedz ievērojamu ieguldījumu Eiropas ekonomikas **digitālajā pārveidē**, uzlabojot gan IT infrastruktūru, gan iedzīvotāju, uzņēmumu un publiskā sektora iestāžu iespējas, nodrošinot tiem jaunās paaudzes tehnoloģijas un prasmes. Pateicoties atlasītajiem ERAF projektiem, vairāk nekā 6,3 miljoni mājsaimniecību gūst labumu no uzlabotas piekļuves platjoslai. Paredzams, ka līdz 2023. gada beigām labumu no uzlabotas platjoslas piekļuves gūs gandrīz 12 miljoni mājsaimniecību. Lauku apvidos vairāk nekā 1900 investīciju darbību saņēma ELFLA atbalstu kopumā vairāk nekā 1,1 miljarda EUR apmērā, kas tika piešķirts, lai uzlabotu IKT pieejamību, izmantošanu un kvalitāti. Vairāk nekā 5,1 miljons iedzīvotāju lauku apvidos ir guvuši labumu no uzlabotas IT infrastruktūras vai pakalpojumiem.

ESI fondi sniedz uzņēmumiem būtisku atbalstu izaugsmei un produktivitātes un konkurētspējas uzlabošanai, kā arī inovatīvu risinājumu ieviešanai. Kopumā **Eiropas MVU konkurētspējas** uzlabošanai ir plānots tērēt 124 miljardus EUR (17 % no kopējā budžeta), kas ir vienīgais lielākais budžeta mērķis. Līdz šim projektiem jau ir atvēlēti 99 % no plānotās summas un 61 % jau izlietots.

Piemēram, to MVU skaits, kas saņēma ES atbalstu, 2021. gadā palielinājās līdz 2 miljoniem (salīdzinājumā ar 1,4 miljoniem iepriekšējā gadā), kas apliecina ES fondu mīkstinājošo efektu, aizsargājot uzņēmumus pret Covid-19 pandēmijas radītajiem triecieniem un tās finansiālajām sekām.

Piemēri: projekti, kas finansēti no ESI fondu līdzekļiem un sniedz ieguldījumu gudrā izaugsme

Ar ERAF palīdzību jaunuzņēmums [MakeGrowLab](#) Polijas Ļubļinas vaivadijas pilsētā Pulavi izstrādāja materiālu, kas ražots no biomasas, izmantojot mikroorganismus. *Scoby Packaging Materials®* ir augstas veiktspējas nanošķiedra, kas iegūta no mikrobiem, pārstrādājot vietējos pārtikas/dzērienu atkritumus. To var izmantot kā alternatīvu plastmasas iepakojumam un pārtikas, ķīmisko vielu, kosmētikas un tekstilizstrādājumu uzglabāšanai. Šis ir zaļš un globālā mērogā inovatīvs produkts.

Spānijas tālākajā Kanāriju salu reģionā īstenoja jaunuzņēmumu akseleratora programmu "[Olympo Boxes 2020](#)", kas veicināja uzņēmējdarbību un piedāvāja pakalpojumus tehnoloģiju uzņēmējiem. Ar ERAF finansējuma palīdzību šis projekts sniedza konsultāciju pakalpojumus 73 uzņēmējiem, palīdzot 32 jaunuzņēmumiem pilnveidot uzņēmējdarbības modeli ar inovatīvām idejām.

Somijas Ūsimā reģionā ERAF līdzfinansēja projektu "[Digi-Flash](#)", lai paātrinātu digitālās nozares 4.0 tehnoloģiju izmantošanu mazajos un vidējos uzņēmumos. Projektā piedalījās 53 uzņēmumi un uzsāka pētniecības un izstrādes darbības. Piecpadsmit no šiem uzņēmumiem radīja jaunus uzņēmumus, kuru pamatā ir atjaunīgās enerģijas risinājumi vai atbalsts mazoglekļa risinājumiem. Vēl 17 uzņēmumi izstrādāja jaunus vai būtiski uzlabotus produktus.

Unikālā un inovatīvā alus darītava [Mad Scientist](#), kas atrodas Budapeštā, Ungārijā, saņēma ERAF atbalstu, lai mazinātu Covid-19 ekonomisko ietekmi un uzlabotu tās tehnoloģijas. Ar jaunajām tehnoloģijām *Mad Scientist* var pielāgoties straujajām inovācijām IPA alus darītavu sektorā un uzlabot savu konkurētspēju starptautiskajos tirgos.

Uzņēmums *KUNKEL + Partner*, kas atrodas Ziemeļreinā-Vestfālēnē, Vācijā, ar ERAF atbalstu varēja turpināt izstrādāt [uzlādējamus cinka-gaisa akumulatorus](#). Šī tehnoloģija

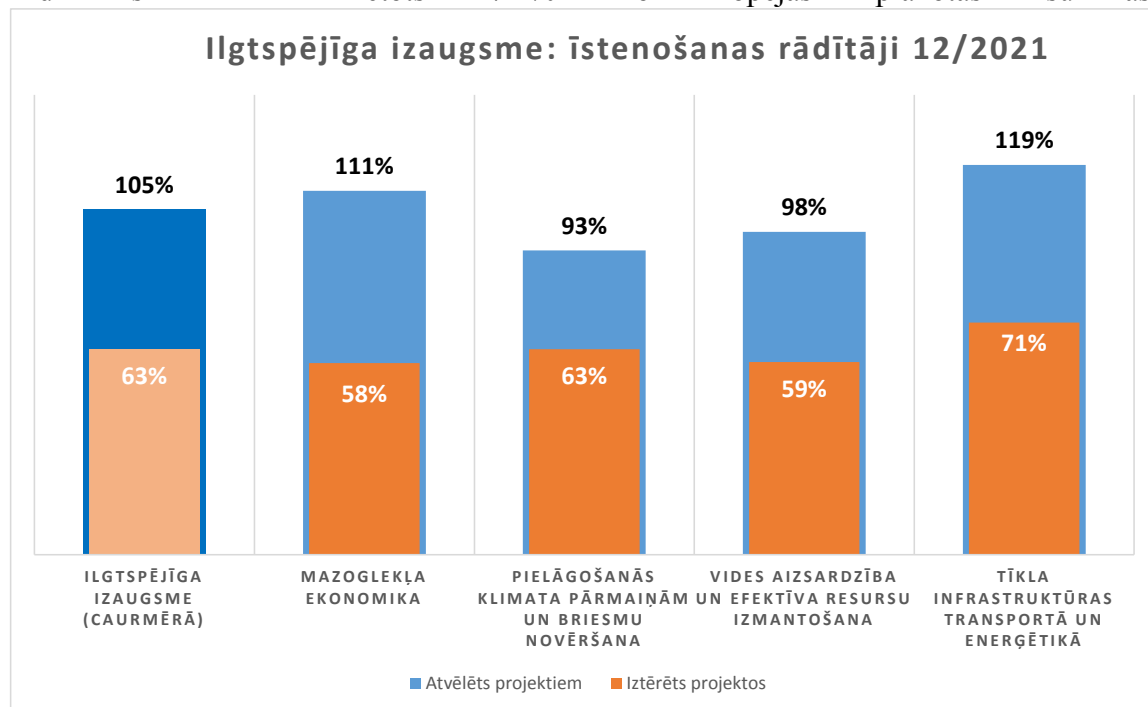
nodrošina augstu enerģijas blīvumu, ir viegli pārstrādājama un, galvenais, ir ļoti lēta. Optimizētais akumulatora elements pašlaik tiek rūpnieciski ražots nelielā sērijā, un tiek gatavots demonstrējams modelis ar 72 elementiem, kura kopējā jauda būs 7,2 kWh. Tas darbosies Ziemeļreinas-Vestfālenes Šteinfurtes pilsētas komunālajos uzņēmumos, lai īslaicīgi uzglabātu lieko elektroenerģiju, ko saražo fotoelektriskā sistēma ar maksimālo jaudu 100 kW.

3.2. Ilgtspējīga izaugsme

**279 miljardi EUR
ilgtspējīgai
izaugsmei**

Atbalstot investīcijas klimatneitrālā, tīrā aprites ekonomikā, kā arī investīcijas saistībā ar vidi un pielāgošanos klimata pārmaiņām, ESI fondi sniedz būtisku ieguldījumu Eiropas zaļā kursa mērķu sasniegšanā. Tā kā ar *REACT-EU* tika iepludināti papildu resursi, kopējais piešķirums palielinājās līdz 279 miljardiem EUR (salīdzinājumā ar 251 miljardu EUR 2020. gada beigās). Tas atbilst aptuveni 38 % no kopējā budžeta piešķiruma. Līdz 2021. gada beigām projektiem tika piešķirti 292 miljardi EUR (105 % no paredzētā finansējuma) un izdevumi sasniedza 174 miljardus EUR (63 % no plānotā kopējā finansējuma). Nākamajā grafiskajā attēlā ir sniegts sīkāks īstenošanas līmeņa sadalījums katram no četriem mērķiem, kā arī ilgtspējīgas izaugsmes grupai atbilstīgs vidējais rādītājs.

Finanšu progress dažādās tematiskajās jomās būtiski atšķiras. Pēdējā gada laikā ir ievērojami pieaugušas investīcijas **transporta un enerģētikas tīklu infrastruktūrās**. Līdz šim ir izlietots 71 % no kopējās plānotās summas.

Pielāgošanās klimata pārmaiņām un riska novēršana ir viens no visstraujāk progresējošajiem tematiskajiem mērķiem atbalsta saņēmēju jau iztērēto summu ziņā (63 %), ieņemot otro vietu. Nākamais tēriņu ziņā ir **vides aizsardzība un resursu efektivitāte**, jo 59 % no kopējā budžeta jau ir izmantoti, kas ir nedaudz mazāk par ilgtspējīgas izaugsmes mērķa vidējo rādītāju.

Covid-19 krīze uz laiku piebremzēja tādu projektu īstenošanu, kas veicina mazoglekļa emisiju un klimata mērķu sasniegšanu, jo neiztērētie līdzekļi tika novirzīti ārkārtas pasākumu veikšanai veselības aprūpes un uzņēmējdarbības sektorā. Situācija mainījās, kad 2021. gada jūnijā *REACT-EU* līdzekļi papildināja esošās kohēzijas politikas programmas ar 50,6 miljardiem EUR, lai palīdzētu tām pārvarēt plaisu starp ārkārtējiem pasākumiem un ilgtermiņa atveseļošanas, nodrošinot dalībvalstīm jaunus resursus, ar kuriem atsākt agrāk apturētos zaļos un digitālos projektus. Paredzams, ka 2022.–2023. gadā ievērojami paātrināsies īstenošanas temps, jo daudzi no šiem ilgtermiņa projektiem sasniegs briedumu.

ESI fondi ir galvenais ES publisko finanšu atbalsts tīrai enerģijai. Tie ir finansējuši energoefektivitātes projektus, veicot ēku renovāciju un atjaunīgo energoresursu un energotīklu attīstību. Tādējādi vairākas dalībvalstis ir ieviesušas plašas mājokļu ēku renovācijas programmas. Rezultātā tūkstošiem māsaimniecību tagad saņem zemākus enerģijas rēķinus un lielākas ērtības. Atbalstu saņēma arī MVU nolūkā uzlabot savu energoefektivitāti, samazināt energoresursu izmaksas un paaugstināt konkurētspēju.

Tāpat būtisks atbalsts tika sniegts, lai veicinātu investīcijas atjaunīgo energoresursu avotos, piemēram, jūras energoresursos, kā arī saules vai vēja enerģijas ieviešanā, piemēram, enerģētikas kopienās un maza mēroga iekārtās. Tas ir veicinājis energoapgādes drošību un radījis jaunas darba vietas un uzņēmumus ES atjaunīgo energoresursu nozarē. No ESI fondiem ir veiktas investīcijas galvenajā elektroenerģijas un gāzes infrastruktūrā, kam tagad ir izšķirīga nozīme funkcionējoša iekšējā enerģijas tirgus nodrošināšanā.

Atbalsta klimatrīcībai apzināšana

Komisija apņēmas atbalstīt klimatrīcību, šai prioritātei atvēlot vismaz 20 % no Eiropas Savienības 2014.–2020. gada budžeta. ESI fondi **kopumā 26 % no sava budžeta novirza klimatrīcības mērķiem**. Tajos ietilpst investīcijas tādās jomās kā mazoglekļa ekonomika, aprītes ekonomika, riska novēršana, vides aizsardzība, tīra mobilitāte pilsētās un pētniecības un inovācijas pasākumi.

2021. gada beigās ESI fondu iemaksu apmērs klimatrīcībā bija dažāds: 58 % kopējā ELFLA budžeta finansējuma, 27 % kopējā Kohēzijas fonda piešķiruma, 17 % kopējā EJZF piešķiruma un 18 % kopējā ERAF piešķiruma. Ziņojuma 3. pielikumā ir sniegta sīkāka informācija par fondu piešķirumiem un izdevumiem klimata jomā.

Kopējais ERAF piešķirums klimatrīcībai tika palielināts, kad 2021. gadā saskaņā ar *REACT-EU* tika nodrošināti papildu piešķirumi 6,7 miljardu EUR apmērā (17 % no kopējā ERAF piešķiruma), un tā rezultātā kopējais ERAF piešķirums sasniedza 39,3 miljardus EUR.

Kohēzijas politikas klimatrīcības izsekošanu var izpētīt kohēzijas atvērto datu [klimata izsekošanas rīkā](#).

Līdz 2021. gada beigām tika reģistrēti šādi taustāmi sasniegumi:

- atjaunīgo energoresursu ražošanas jauda tiks palielināta par 8800 MW; no tiem 3600 MW jau ir uzstādīti, kas ir par 33 % vairāk salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu;

- 754 000 mājsaimniecību uzlabosies energoefektivitāte; līdz 2021. gada beigām uzlabotos apstākļus jau izmantoja 460 000 mājsaimniecību (teju par 91 000 vairāk nekā 2020. gada beigās);
- katru gadu sabiedrisko ēku enerģijas patēriņš tiks samazināts par 7,8 teravatstundām, no kurām 2,6 teravatstundas gadā jau tiek ietaupītas;
- pretplūdu pasākumi samazinās gandrīz 34 miljonu cilvēku neaizsargātību, no kuriem 21,7 miljoni tagad ir mazāk pakļauti plūdu riskam, pateicoties atbalsta investīcijām;
- turpinājās progress, labāk apsaimniekojot lauksaimniecības un meža zemi attiecībā uz oglekļa sekvestrēšanu un saglabāšanu, kā arī siltumnīcefekta gāzu un amonjaka emisiju samazināšanu lauksaimniecībā; 2021. gada beigās ES jau bija pārsniegusi savus 2025. gada mērķus šajās jomās;
- 1,7 miljardi EUR, kas atbilst gandrīz 35 % no EJZF atbalsta, kas sniegts zvejniecības un akvakultūras nozarēm, ir veltīts vides saglabāšanai un aizsardzībai, piemēram, nodrošinot *Natura 2000* teritoriju aizsardzību, kā arī resursu efektīvas izmantošanas un atkritumu samazināšanas veicināšanai.

Nākamajos piemēros ir izklāstīti daži projekti, kas saņēmuši finansējumu šajā tēmā.

Piemēri – projekti, kas finansēti no ESI fondu līdzekļiem un sniedz ieguldījumu ilgtspējīgā izaugsmē

No Kohēzijas fonda līdzekļiem piešķīra 114 miljonus EUR 23 elektrovilcienu iegādei Rīgas metropoles areālam Latvijā. Paredzams, ka [jauno pasažieru elektrovilcienu](#) pasažieru skaits gadā sasniegs vismaz 2,7 miljonus, tādējādi veicinot pāreju no mazāk ilgtspējīgiem transporta veidiem, samazinot ceļā pavadīto laiku un paaugstinot drošību un pieejamību.

Projekts “[Peute Energy Center](#)” Hamburgā, Vācijā, veicināja rūpniecības siltuma pārpalikuma izmantošanu, lai apgādātu ar siltumu trīs pilsētas rajonus. Pateicoties ERAF atbalstam, ēkas tiks apgādātas ar rūpniecības siltuma pārpalikumu, tādējādi novēršot aptuveni 8500 tonnu CO₂ izmeti gadā.

Ar Kohēzijas fonda atbalstu Portugāles ziemeļos tika atjaunots slimnīcu centrs “*Vila Real*”. Energosistēmas atjaunošana palīdzēja racionalizēt enerģijas patēriņu attiecībā uz gaisa kondicionēšanu, iekštelpu un āra apgaismojumu, ūdens sildīšanu un atjaunīgo energoresursu (piemēram, saules siltumenerģijas, fotoelementu enerģijas un biomasas) sistēmu uzstādīšanu. Tādējādi ievērojami uzlabojās pacientu un personāla komforta līmenis. Projekta rezultātā tika būtiski samazināts gada elektroenerģijas patēriņš un CO₂ emisijas.

Portugālē EJZF sniedza finansiālu atbalstu projektam “[Alga4Food](#)”, kura mērķis ir izpētīt Portugāles piekrastē sastopamo ēdamo makroaļģu (jūras aļģu) lietderību un veicināt ilgtspējīgi ražotu makroaļģu izmantošanu mājās gatavotās maltītēs Portugālē. “*Alga4Food*” speciālisti apvieno zinātnes un gastronomijas pasauli, analizējot dažādus jūras aļģu veidus, lai izprastu to garšu un uzturvērtību un atklātu inovatīvus veidus to izmantošanai portugāļu virtuvē.

Projekta “[MegaWattBlue](#)” vērienīgākais uzdevums ir optimizēt jūras energoresursu izmantošanu, lai segtu vietējo iedzīvotāju elektroenerģijas patēriņu un panāktu pāreju uz

tīru enerģiju un mazoglekļa ekonomiku. Ar ERAF atbalstīto projektu Bretaņā, Francijā, bija iespējams izstrādāt un pārbaudīt dabiskajā vidē otrās paaudzes plūdmaiņu straumes ģeneratoru. Ar prototipu var ģenerēt 2,5 reizes vairāk enerģijas nekā ar parasto plūdmaiņu ģeneratoru.

ELFLA līdzfinansētais projekts “[Anielskie Ogrody](#)” jeb “Enģeļu dārzi” Polijā palīdzēja no nulles izveidot mazas ekoloģiskas ģimenes saimniecības un sniedza tām atbalstu bioloģisko dārzu, augļu, garšaugu un ziedu audzēšanā. Šeit ietilpa arī izglītošana ar praktiskiem semināriem, kā arī tiešsaistes instruktāžas nodrošināšana valsts mērogā. Projekts iedvesmoja vietējās un nacionālās kopienas sadarboties ar nelieliem dārziem, lai rīkotu aktivitātes skolēniem un vecāka gadagājuma cilvēkiem.

ERAF līdzfinansēja 55 km gara dabasgāzes cauruļvada izbūvi Silēzijas vaivadijā, kas atrodas Polijas dienvidos. [Tvorugas-Tvorzenas cauruļvads](#) ietilpst gāzes ziemeļu-dienvidu koridora rietumu atzarā. Tas savieno sašķidrinātās dabasgāzes termināli Svinoujscē ar Baltijas cauruļvadu caur Poliju, Čehiju, Slovākiju un Ungāriju un ar sašķidrinātās dabasgāzes termināli Horvātijā.

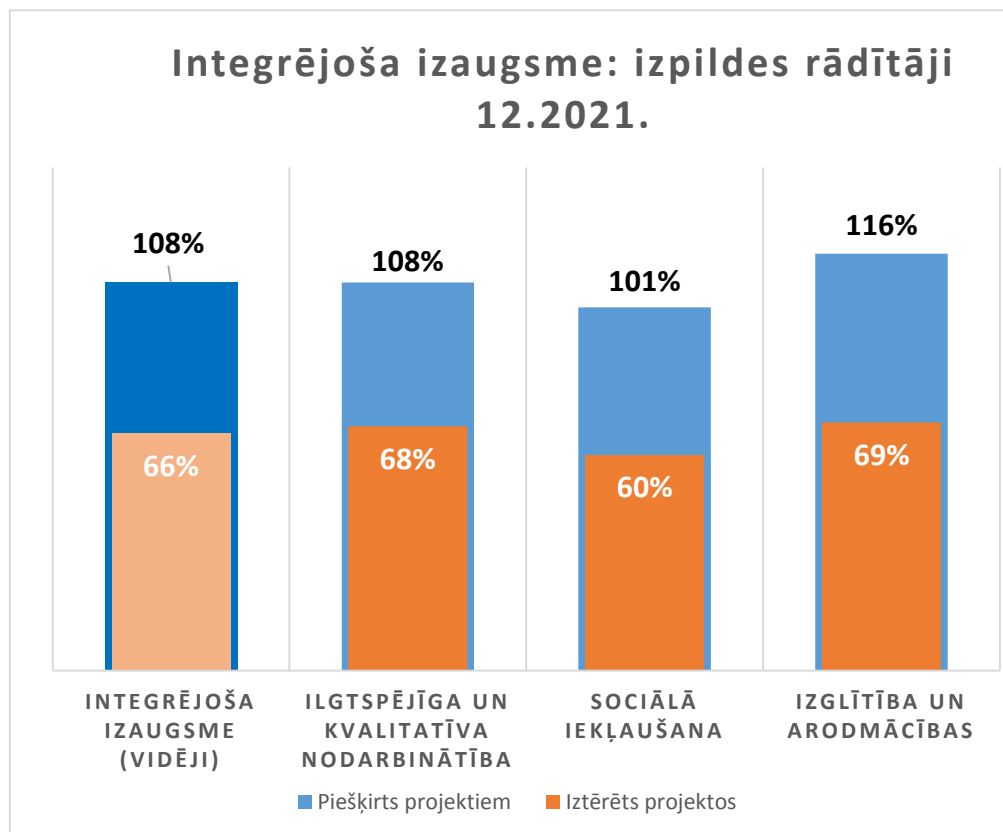
ERAF atbalstīja Grieķijas un [Bulgārijas dabasgāzes starpsavienojuma](#) būvniecību Bulgārijā. Starpsavienojuma komercdarbība sākās 2022. gada 1. oktobrī, tā kopējais garums ir 182 km un tehniskā jauda — 3 miljardi kubikmetru gadā, kā arī ir iespēja palielināt pārvades jaudu. Pašreizējos ģeopolitiskajos apstākļos šis stratēģiskās infrastruktūras projekts simbolizē ES energoapgādes stratēģiskās autonomijas un avotu un maršrutu dažādošanas nozīmi.

3.3. Integrējoša izaugsme

Investīcijas integrējošai izaugsmei veido aptuveni 24 % no kopējā finansējuma. 173 miljardi EUR ir pieejami šādiem 3 mērķiem: **ilgtspējīga kvalitatīva nodarbinātība** (57 miljardi EUR), **sociālā iekļaušana** (71 miljards EUR), **izglītība un arod mācības** (45 miljardi EUR).

173 miljardi EUR
integrējošai
izaugsmei

Covid-19 krīze ir atsaukusies uz visu sabiedrību, ietekmējot cilvēkus dažādos veidos. ES sociālajai programmai ar Eiropas sociālo tiesību pīlāru ir tik liela nozīme kā vēl nekad, lai mazinātu Covid-19 pandēmijas ekonomisko un sociālo ietekmi un padarītu Eiropas ekonomiku un sabiedrību integrējošāku, ilgtspējīgāku, noturīgāku un labāk sagatavotu zaļās un digitālās pārkārtošanās pārbaudījumiem un iespējām. Pašreizējā kritiskajā scenārijā ESI fondi nodarbojas ar to, lai atbalstītu strukturālās reformas, tostarp sabiedrisko pakalpojumu modernizāciju, jauniešu nodarbinātības veicināšanu un nabadzības un nevienlīdzības mazināšanu.

Lai izveidotu sociālāku Eiropu, ESF turpina sniegt atbalstu visiem eiropiešiem, kuri patlaban saskaras ar grūtībām. Šajā sakarā tas veicina sociālos pakalpojumus, nodarbinātības saglabāšanu, atbalsta sniegšanu neaizsargātām grupām un citiem, piemēram, kompensējot saīsināto darbalaiku, nodrošinot papildu atalgojumu veselības aprūpes darbiniekiem, sniedzot IT aprīkojumu, aizsardzības līdzekļus un pakalpojumus neaizsargātām grupām. Tas arī palīdz cīnīties ar kara sekām Ukrainā, atbalstot bēgļus.

Līdz 2021. gada beigām projektos ar mērķi **uzlabot nodarbinātības iespējas** bija gūti šādi panākumi:

- ar ESF un Jaunatnes nodarbinātības iniciatīvu (JNI) tika atbalstīti 55,2 miljoni dalībnieku, tostarp 19,9 miljoni bezdarbnieku un 20,9 miljoni neaktīvu dalībnieku;
- 6,4 miljoni cilvēku bija atraduši darbu, pateicoties ESF un JNI atbalstam;
- no šiem visiem dalībniekiem 47 % dalībnieku bija mazprasmīgi; 14,5 % dalībnieku bija migranti, ārvalstu izcelsmes vai pie minoritātēm piederošas personas;
- sieviešu un vīriešu īpatsvars atbalstīto pasākumu dalībnieku vidū ES līmenī ir gandrīz vienāds (52,9 % ir sievietes).

JNI turpināja piešķirt būtisku finansiālu atbalstu jauniešiem dalībvalstīs, kurām ir tiesības saņemt atbalstu. Šī iniciatīva uzrāda labus panākumus, proti, līdz 2021. gada beigām 247 000 projektiem kopā tika piešķirti 11,9 miljardi EUR. Deklarētie izdevumi liecina par stabili praktisku īstenošanu; līdz 2021. gada beigām pasākumos, kurus atbalstīja JNI, bija piedalījušies apmēram 3,7 miljoni jauniešu. No viņiem:

- aptuveni 2,5 miljoni dalībnieku bija pabeiguši JINI intervenci, 1,1 miljonam dalībnieku bija piedāvāts darbs, tālākizglītība, mācekļība vai apmācība, un
- aptuveni 1,8 miljoni dalībnieku ieguva izglītību vai piedalījās apmācībā, saņēma kvalifikāciju vai sāka strādāt, arī kā pašnodarbinātie pēc JINI atbalstītajiem pasākumiem.

Attiecībā uz **sociālo iekļaušanu**, kas ir joma, kurā ESF sniedz vislielāko ieguldījumu, ir jānorāda, ka līdz šim atlasītajiem projektiem ir piešķirti gandrīz 62 miljardi EUR. Līdz 2021. gada beigām 3,6 miljoni dalībnieku ar invaliditāti, 8 miljoni migrantu, ārvalstu vai minoritāšu izcelsmes dalībnieku un 10,3 miljoni citu nelabvēlīgā situācijā esošu cilvēku bija saņēmuši palīdzību savu nodarbinātības iespēju uzlabošanai un darba tirgū pieprasītu prasmju attīstīšanai. Ar ES atbalstu, izmantojot ERAF, bērnu aprūpes un izglītības infrastruktūras jauda tika palielināta 19,7 miljoniem cilvēku, un 53 miljoni cilvēku tagad gūst labumu no uzlabotiem veselības aprūpes pakalpojumiem visā ES.

ELFLA atbalstīja vairāk nekā 175 000 darbību, kas veicina sociālo iekļaušanu lauku apvidos. Tas arī sniedza atbalstu vietējām lauku kopienām to vietējo attīstības stratēģiju īstenošanā. Vairāk nekā 3650 vietējo rīcības grupu, kas īsteno vietējās attīstības stratēģijas, aptver 64 % ES lauku iedzīvotāju un apvieno attiecīgajā teritorijā ieinteresētās personas no publiskā un privātā sektora, kā arī pilsoniskās sabiedrības.

Attiecībā uz izglītību un apmācību jānorāda, ka konkrētiem projektiem bija paredzēti 52 miljardi EUR. Līdz 2021. gada beigām ar ESF un JINI atbalstu tika sniegts atbalsts 25,9 miljoniem mazprasmīgu cilvēku, 8,8 miljoni cilvēku tika saņēmuši kvalifikāciju un 2,6 miljoni cilvēku bija iesaistījušies izglītībā vai apmācībā.

Piemēri: projekti, kas finansēti no ESI fondu līdzekļiem un sniedz ieguldījumu integrējošā izaugsme

Inovatīvs Lietuvas jaunuzņēmums ir izstrādājis lietotni *Mindletic* fiziskās un emocionālās veselības stiprināšanai. Lietotne palīdz lietotājiem noteikt savu emocionālo stāvokli, ņemot vērā enerģijas līmeni un garastāvokli. *Mindletic* speciālistu grupa, izmantojot anonimizētos datus, cenšas izveidot lietotāja emocionālo līdzsvaru. Lietotne *Mindletic* tika izstrādāta sadarbībā ar sertificētiem psihologiem un profesionālām garīgās veselības organizācijām.

Augšnormandijā, Francijā, četri būvniecības un labiekārtošanas mācību centri ir īstenojuši kopīgu projektu “*CFA numérique*” jeb “Digitālā mācekļu apmācība”, kura mērķis ir dematerializēt izglītības resursus. Tā rezultātā tika ieviestas vairākas sadarbības platformas digitālā izglītības satura izplatīšanai, zināšanu apmaiņai, datu modelēšanai un paplašinātās realitātes iekārtām. Šie resursi ir ļāvuši labāk pielāgoties attīstībai divkāršo mācekļu apmācībā. Projekts no ERAF saņēma 631 miljonu EUR.

ERAF līdzfinansēja desmit atsevišķu dzīvojamo vienību izveidi Zamoščas pilsētā Polijā, netālu no Polijas un Ukrainas robežas. Tā kā šo ēku būvēja saskaņā ar iniciatīvas *CARE* projektu, tā tika pielāgota mājokļu vajadzībām Ukrainas bēgļiem (it īpaši sievietēm ar bērniem) pēc Krievijas iebrukuma Ukrainā. Ēka ir aprīkota arī tā, lai veiktu sociālās funkcijas, piemēram, tajā ir rotaļu istaba bērniem, integrācijas centrs ar multimediju sanāksmju telpu, veļas mazgātava un žāvētava, kabineti profesionāļiem (psihologiem, pedagogiem, juristiem u. c.), kuri sniedz atbalstu projekta dalībniekiem.

Pateicoties ESF atbalstītajam projektam “100 procenti”, Austrijā uzņēmumi tagad var saņemt bezmaksas konsultācijas par to, kā uzņēmumā novērst dzimumu nevienlīdzību. Projekts atbalsta uzņēmumus, lai tie izstrādātu pārredzamas atalgojuma sistēmas un apzinātu un uzlabotu sieviešu iespējas darbā. “100 procenti” ne tikai palielina uzņēmumu izpratni par vīriešu un sieviešu darba samaksas atšķirībām, bet arī demonstrē, kā var sekmēt inovāciju un noturību, prasmīgāk izmantojot darbaspēka daudzveidību. Konsultāciju modelis ir pielāgots katra uzņēmuma vajadzībām un ietver profesionālu datu analīzi, rīcības plānu izstrādi un atbalsta sniegšanu īstenošanas laikā. Darbinieki var saņemt vadības konsultācijas, karjeras konsultācijas un cita veida atbalstu.

Paredzams, ka vairāk nekā 9000 ukraiņu bēgļu Bulgārijā izmantos pakalpojumus, ko sniedz projekts “Solidaritāte”. Ar ESF un *REACT-EU* atbalstu projekta “Solidaritāte” mērķis ir palīdzēt ukraiņiem iekārtoties uz dzīvi Bulgārijā, atvieglojot darba atrašanu sadarbībā ar valsts nodarbinātības aģentūru. Projekts sniedz arī psiholoģisku atbalstu, individuālus profesionālās orientācijas pakalpojumus un īres pabalstu.

3.4. Institucionālo spēju un efektīvas valsts pārvaldes nostiprināšana

**6,4 miljardi EUR
efektīvai valsts
pārvaldei**

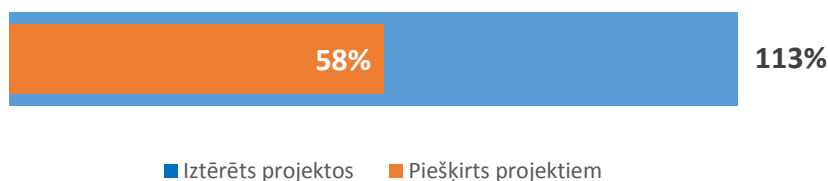
6,4 miljardi EUR bija paredzēti uz institucionālajām spējām un reformām vēršiem projektiem. Līdz 2021. gada beigām šādiem projektiem tika piešķirti aptuveni 7,2 miljardi EUR, kas ir 113 % no plānotās summas. Faktiskie izdevumi ir sasnieguši 3,7 miljardus EUR (58 % no kopējās plānotās summas). Šie centieni tika papildināti ar atbalstu, ko

līdztekus ESI fondiem sniedza Strukturālo reformu atbalsta programma, kas tagad ir pārveidota par tehniskā atbalsta instrumentu¹².

Tādu ESF projektu īstenošana, kuru mērķis ir spēju veidošana ieinteresētajām personām, kuras īsteno izglītības, mūžizglītības, apmācības, nodarbinātības un sociālo politiku, ir ievērojami palielinājusies — ja 2020. gada beigās projektu atlases rādītājs bija 60 %, tad 2021. gada beigās tas bija jau 86 %.

¹² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/240 (2021. gada 10. februāris), ar ko izveido tehniskā atbalsta instrumentu (OV L 57, 18.2.2021., 1. lpp.). Pieejama arī <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2021/240>.

Efektīva valsts pārvalde: izpildes rādītāji 12.2021.

Saskaņā ar šo mērķi:

- ESF atbalstīja 840 000 dalībnieku;
- ESF atbalstīja 3000 projektu, kas attiecas uz valsts, reģionālajām vai vietējām pārvaldes iestādēm vai sabiedriskajiem pakalpojumiem.

Piemēri: projekti, kas finansēti no ESI fondu līdzekļiem un sniedz ieguldījumu institucionālo spēju nostiprināšanā

[E-ģeodēzijas projekts](#) ar ERAF finansējumu 32 miljonu EUR apmērā aptvēra 38,75 % no Polijas Ļubļinas vaivadijas teritorijas. Tajā tika apkopoti dati un dokumenti, kā arī digitalizēti kartogrāfiskie resursi, lai sniegtu reģistru, lietu, kā arī kadastra karšu datu koplietošanas tiešsaistes pakalpojumus.

Pateicoties ESF atbalstam, valsts sektora darbiniekus Maltā mudina apgūt ģeotelpiskās tehnoloģijas un ģeogrāfisko datu vākšanu un apstrādi. Šāda veida tehnoloģija kļūst par arvien svarīgāku valsts dienestu instrumentu, jo tas ir labāks informācijas avots politikas un lēmumu pieņemšanas vajadzībām. Tādējādi tiks sekmēta Maltas valsts dienesta darbinieku spēju un kompetences celšana.

3.5. Teritoriālā un pilsētu attīstība

2014.–2020. gadā integrētai teritoriālajai attīstībai un ilgtspējīgai pilsētu attīstībai bija plānots piešķirt aptuveni 32 miljardus EUR saskaņā ar galvenajiem mērķiem, kas izklāstīti iepriekšējās iedaļās. Tas tika uzsākts ļoti lēni, jo aizkavējās gan stratēģiju pabeigšana, gan decentralizētas īstenošanas procedūru izveide. Saskaņā ar kohēzijas politiku līdz 2021. gada beigām projektiem tika piešķirti 31,5 miljardi EUR, kas ir 99 % no plānotā piešķiruma. Palielinājās arī projektu izdevumu līmenis, 2021. gada beigās sasniedzot 52 % no plānotā piešķiruma (17 miljardi EUR), kas ir vairāk nekā 2020. gada beigās sasniegtie 39 %, taču joprojām ievērojami atpaliek no vidējā izdevumu rādītāja, kas ir 62 %.

**32 miljardi EUR
teritoriju un
pilsētu attīstībai**

Projekti, kas atlasīti atbilstīgi integrētas attīstības stratēģijām,

- nodrošinās 46 miljonus kvadrātmetru atjaunotu vai jaunizbūvētu publiski pieejamu pilsētas āra platību,
- atjaunotas vai jaunizbūvētas sabiedriskās ēkas 3,3 miljonu kvadrātmetru platībā un vairāk nekā 26 000 atjaunotu mājokļu.

Atbilstīgi finansiālajai īstenošanai atpalciek arī fiziskā īstenošana, proti, tā ir 43–52 % robežās no mērķvērtībām.

Piemēri – projekti, kas finansēti no ESI fondu līdzekļiem un sniedz ieguldījumu teritoriju un pilsētu attīstībā

Kadisā, kas atrodas Andalūzijā, Spānijā, ERAF līdzfinansēja 100 sociālo mājokļu atjaunošanu. Šī projekta mērķis ir uzlabot energoefektivitāti un samazināt CO₂ emisijas ēkās, infrastruktūrā un sabiedriskajos pakalpojumos, lai par 15 % samazinātu gala enerģijas patēriņu dzīvojamajā sektorā.

ERAF līdzfinansētais projekts “[Discovery Passage](#)” ietilpst kompleksā pilsētvides reģenerācijas projektā, kuru īsteno Mazpolijas vaivadijas Tarnovas pilsētā Polijas dienvidos. Jaunais zinātnes un tehnoloģiju centrs dažādos veidos sniedz informāciju par svarīgākajiem atklājumiem, izgudrojumiem un to autoriem saistībā ar Tarnovu. Centra mērķis ir attīstīt un popularizēt pilsētu izglītības, zinātnes, tehnoloģiju un uzņēmējdarbības jomās un uzsākt sadarbību starp šīm nozarēm.

3.6. Teritoriālā sadarbība

13 miljardi EUR teritoriālajai sadarbībai

ERAF sniedz atbalstu teritoriālās sadarbības programmām, kas nodrošina investīcijas pārrobežu, starpvalstu un starpreģionu sadarbībai. Šīm programmām ir paredzēti teju 13 miljardi EUR no plānotā piešķiruma, taču līdz 2021. gada beigām projektiem jau bija piešķirti 13,4 miljardi EUR. Šie projekti radīja 8 miljardu EUR izdevumus (64 % no plānotās summas). Sadarbības programmu finansiālā īstenošana saskanēja ar valsts/reģionālo programmu īstenošanu 2021. gada beigās.

Daži teritoriālās sadarbības programmu sasniegumi ir iekļauti rādītājos, kas apkopoti galveno investīciju tematisko jomu kontekstā, bet daži speciāli rādītāji atspoguļo atbalstīto projektu sadarbības aspekta rezultātus:

- vairāk nekā 33 000 uzņēmumu ir piedalījušies pārrobežu, starpvalstu vai starpreģionu pētniecības projektos;
- aptuveni 100 000 cilvēku ir piedalījušies kopīgās vietējās nodarbinātības iniciatīvās un kopīgos mācībuursos;
- 165 000 cilvēku ir saņēmuši atbalstu no pārrobežu mobilitātes iniciatīvām.

Piemēri – projekti, kas finansēti no ESI fondu līdzekļiem un sniedz ieguldījumu teritoriālās sadarbības atbalstam

Tā kā klimata pārmaiņu ietekme nepazīst robežas, *Interreg* projekti ir ierosinājuši vairākus klimata pārmaiņu mazināšanas un noturības pasākumus. Austrijas un Ungārijas sadarbības programma ar 13 miljoniem EUR finansēja pretplūdu noturības projektus. Ievērojamākais ir projekts [SEDDON II](#), kas atbalsta upju ūdens nogulumu apsaimniekošanu, lai uzlabotu ekoloģisko stāvokli un novērstu plūdu riskus Donavā.

[Čehijas un Polijas sadarbības programma](#) atbalstīja arī plūdu seku mazināšanas un gatavības pasākumus. Ar intervencēm tiek palielināta pārrobežu gatavību rīkoties krīzes situācijās, īpaši plūdu gadījumā.

4. DALĪBVALSTU VEIKTAIS IZVĒRTĒŠANAS DARBS

Pagājušajā gadā dalībvalstis atvēlēja vairāk resursu, lai novērtētu ESI fondu atbalstīto pasākumu ietekmi un īstenošanu.

Dalībvalstu veiktās izvērtēšanas rezultāti parasti ir ārkārtīgi lielā mērā saistīti ar atbalstīto pasākumu vietējo kontekstu. Tomēr tie sniedz vērtīgu ieskatu tajā, kā varētu pielāgot pasākumus un projektus 2014.–2020. gada plānošanas perioda beigu daļā un, kas ir svarīgi, izstrādāt jaunus pasākumus 2021.–2027. gada programmās.

Kopumā veiktā izvērtēšana atklāj pozitīvus rezultātus atbalstītajās jomās un liecina, ka pasākumi un projekti ir snieguši efektīvu atbalstu cilvēkiem un MVU un devuši labumu gan valsts, gan privātajām struktūrām. Līdz šim tikai dažos izvērtējumos ir aplūkots, kā Covid-19 pandēmija ir ietekmējusi dažas nozares un programmu izvēli. Paredzams, ka turpmāk pieaugs to izvērtējumu skaits, kuros aplūkoti šie elementi, kā arī citi pasākumi, kas ieviesti ar mērķi reaģēt uz aktuālākajām bēgļu un enerģētikas krīzēm.

Komisijas dienestu darba dokumentā, kas pievienots šim ziņojumam, ir sniegta sīkāka informācija par konstatējumiem, kuri ietverti dalībvalstu un Komisijas veiktajos izvērtējumos par ESI fondu atbalstītajām programmām.

5. SECINĀJUMI

Stabils satvars dinamiskā vidē

Pēdējos gados ir radušās un samilzušas vairākas krīzes: no veselības krīzes līdz enerģētikas krīzei, ko izraisīja Krievijas iebrukums Ukrainā, un ilgtermiņa klimata pārmaiņu krīzei. Papildus Atveseļošanas un noturības mehānismam virkne kohēzijas politikas iniciatīvu (piemēram, *CRII* 2020. gadā, *REACT-EU* 2021. gadā, *CARE* un *FAST-CARE* 2022. gadā) ataino to, kā ESI fondi ir pielāgojušies un turpina pielāgoties, lai reaģētu uz ārkārtas situācijām. Ar šīm iniciatīvām ESI fondi ir varējuši īstenot savu stratēģisko misiju, vienlaikus cīnoties pret minētajām bezprecedenta krīzēm.

Gan ES dalībvalstis, gan Eiropas Komisija ir ātri pielāgojušas izdevumu programmas jaunajai realitātei, apliecinot fondu spēju pielāgoties un reaģēt uz neparedzētiem notikumiem un apstākļiem. Līdztekus ESI fondi turpināja sniegt strukturālu, prognozējamu atbalstu, palīdzot iedzīvotājiem piekļūt kvalitatīviem un uzticamiem sabiedriskajiem pakalpojumiem, palīdzot reģioniem un uzņēmumiem izmantot zaļās un digitālās pārkārtošanās problēmas par sviru jaunu konkurētspējas avotu radīšanai, un palīdzot darbiniekiem apgūt prasmes, lai varētu strādāt ražīgāk un piekļūt labākām darba vietām. Kopumā kopš Covid-19 pandēmijas sākuma 2020. gadā kohēzijas politika ir piešķīrusi dalībvalstīm vairāk nekā 160 miljardus EUR, lai palielinātu noturību un veicinātu sociālo un reģionālo konvergenci.

ES ir nepārtraukti uzsvērusi energoefektivitātes pasākumu, atjaunīgo energoresursu attīstības un tirgus integrācijas pozitīvo ietekmi uz mūsu enerģētisko drošību. ESI fondi bija galvenais ES instruments, ar kuru sniedza publisko finanšu atbalstu tīrai enerģijai, it īpaši energoefektivitātei, tostarp ēku renovācijai, atjaunīgo energoresursu un enerģijas tīklu attīstībai. Šajā ziņā kohēzijas politika ir palīdzējusi dalībvalstīm un reģioniem cīnīties ar enerģētisko nabadzību, samazināt mājāsaimniecību energoresursu rēķinus, vienlaikus samazinot SEG izplūdi un radot ilgtspējīgas darba vietas celtniecības un būvniecības nozarē. Krievijas iebrukums Ukrainā ir tikai apstiprinājis to, cik kritiski

nozīmīga ir energoapgādes drošība un ka ir nepieciešams pāriet uz klimatneitrālu ekonomiku.

Programmu īstenošana norit labi, ievērojami palielinoties izdevumiem 2020. un 2021. gadā, kas liecina par nemainīgi pozitīvu attīstību. Jaunākie dati par finansiālo īstenošanu, kas raksturo situāciju 2022. gada 30. septembrī, liecina, ka, tuvojoties plānošanas cikla beigām, paātrinās īstenošanas temps. Svarīgi, lai atlikušos līdzekļus ātri un lietderīgi izmantotu gan izaugsmes veicināšanai un darba vietu radīšanai, gan arī Covid-19 tiešās un netiešās ietekmes novēršanai un tam, lai risinātu Ukrainas krīzi un tās ietekmi uz enerģijas cenām.

Laikposmā no 2021. līdz 2027. gadam saskaņā ar kohēzijas politiku pieejamie 370 miljardi EUR arī turpmāk būs paredzēti galvenajām investīcijām nodarbinātībā un izaugsme, koncentrējoties uz iekļaujošāku Eiropu un zaļāku mazoglekļa ekonomiku.

ESI fondi arī turpmāk būs spēcīgs instruments, ar ko sniegs palīdzību cilvēkiem un MVU. Kohēzijas politika ir apliecinājusi spēcīgu spēju reaģēt uz dažādajām krīzēm, kas pēdējos gados ir skārušas ES, vienlaikus saglabājot apņemšanos sasniegt ilgtermiņa mērķi — samazināt atšķirības starp ES reģioniem un veicināt sociālo un teritoriālo konvergenci, kā arī strauji virzīt paralēlo zaļo un digitālo pārkārtošanos.